

GESCHIEDENISLES IN DE JAREN TACHTIG

In gesprek met Marlies Quaedvlieg

Lyceum Sancta Maria is een scholengemeenschap waar tradities in ere worden gehouden. Oud-leerlingen sturen hun kinderen ook weer naar 'Sancta' en veel docenten hebben vroeger ook op dezelfde school gezeten. Iemand die er 'altijd' al was

is Marlies Quaedvlieg, docente geschiedenis en decaan. Jong en oud kent mevrouw Quaedvlieg. Alleen haar verschijning al zorgt ervoor dat zelfs de grootste belhamels zich rustiger gaan gedragen.

Marlies Quaedvlieg is docente geschiedenis en decaan en werkt sinds 1981 bij het Sancta Maria Lyceum in Haarlem. Ze sprak met Joke over haar werk als docent in de jaren tachtig.

DE JAREN '80

'In de vierde klas (groep 6) van de lagere school kregen we voor het eerst les uit het geschiedenisboek 'Rood, wit en blauw'. Het ging over mannen met blauwe ogen en blond haar en ik vond dat verhaal over de Germanen prachtig. Toen ik thuiskwam vroeg ik aan mijn moeder naar welke school je moest om geschiedenis te kunnen studeren. Ik ben altijd met geschiedenis bezig geweest. Toen ik ouder was kreeg ik een tweedehands exemplaar van de kleine J.W. Pik, toen hét handboek van de vaderlandse geschiedenis. Dat las ik helemaal uit.

Als dertienjarige heb ik tranen met tuiten gehuild omdat ik te klein was en niet mee mocht naar de promotie van Gribling over mijn grootvader, de rooms-katholieke politicus P.J.M. Aalberse. Vervolgens heb ik het proefschrift over hem gespeld.

In Leiden ben ik afgestudeerd in de middeleeuwse geschiedenis bij de heren Cohen en Jansen. In die tijd maakte je twee afstudeerscripties: een literatuurstudie over de Magna Carta en een bronnenstudie over Albrecht als ruwaard in Holland in 1357.

Het leek me saai om louter in de wetenschap te gaan werken en ik besloot om het onderwijs in te gaan. Leerlingen geven immers fleur en kleur aan je leven. Daarnaast vind ik het ook leuk om een groepje te bespelen en is het heel spannend om te kijken wat leerlingen allemaal kunnen. Vaak laat ik ze eerst een paragraaf doorlezen en dan mogen ze vertellen waar ze problemen mee hebben.

Bij de latere hoogleraar D.J. Roorda heb ik college vakdidactiek gevolgd. We bestudeerden de karakteristieken van de in zwang zijnde geschiedenismethoden. Daarnaast liep ik korte tijd stage. In 1971 ging ik bij Sancta werken.

Basiskennis

Ik probeer leerlingen een methode van denken of een structuur in het denken mee te geven en natuurlijk wat algemene ontwikkeling in de hoop dat als ze later eens voor een mooi oud gebouw staan, ze de moeite nemen om het in de tijd of context te plaatsen.

Daarnaast probeer ik ze het besef bij te brengen dat je eerst iets moet kennen voordat je iets kunt en dat je daarom bijvoorbeeld basisbegrippen in je hoofd moet stampen.

Het is de bedoeling dat je een leerling met voldoende basiskennis voor de universiteit aflevert. Ik heb ze wel eens verteld dat ik hoop dat ze me niet te schande maken!

Liefde voor het vak geschiedenis kun je maar aan sommige leerlingen meegeven. Het is al heel wat als ze

tenminste interesse in algemene zaken tonen en daarover nadenken.'

Geschiedenisles

Het programma van de onderbouw verschildte in de jaren tachtig weinig van de huidige tien tijdvakken. In de eerste klas behandelde je de prehistorie tot en met de middeleeuwen, in de tweede klas de renaissance tot en met de negentiende eeuw. In de derde klas ging je van de Eerste Wereldoorlog tot de eigen tijd. Deel drie van *Novem* ging van 1914 tot heden. Er was een aparte editie voor de bovenbouw, waarin de examenstof behandeld werd; die gebruikten wij in 4-5 havo en 5-6 vwo. In de les moesten de kinderen opschrijven wat je vertelde als aanvulling op het boek en was je vooral beschouwend bezig. Tegenwoordig zijn de teksten en werkboekjes leerlingvriendelijker, maar besteed je veel tijd aan het werken met de bronnen.

Bij de sectie geschiedenis zaten relatief veel vrouwen, ongeveer de helft, en we waren behoorlijk cultureel geïntereerd. Aan het vertellen van verhalen kwam je weinig toe. Het was eigenlijk ook veel spannender om bijvoorbeeld een toelichting te geven op de staatsinrichting van het Romeinse Rijk.

De proefwerken werden meestal gedictreed: zo'n vijf à zes vragen. De rest van het uur werd besteed aan het beantwoorden daarvan. Het nakijken van de proefwerken was rampzalig want we stelden zeer open vragen.

'Ik heb ze wel eens verteld dat ik hoop dat ze me niet te schande maken!'

Tegenwoordig zijn de proefwerken docentvriendelijker: leerlingen zijn veel tijd kwijt met het bestuderen van bronnen en de antwoorden zijn dus naar verhouding wat minder omvangrijk.

In de eerste jaren werkten we veel met *Reflector*, maar dat tijdschrift raakte langzamerhand steeds meer gericht op de maatschappij en minder op geschiedenis. In de bovenbouw hebben we de leerlingen ook nog een tijdje scripties laten maken maar waren niet erg tevreden over de kwaliteit ervan. Een ander nadeel

Het was in die tijd ondenkbaar dat er kauwgom kauwende ouders op een ouderavond verschenen die zich alleen maar voorstelden met hun voornaam.

was dat ouders konden meehelpen.

Het examenprogramma ging van 1917 tot het heden en om de leerlingen een goede basis te geven maakten we stencils over allerlei politieke stromingen in de negentiende eeuw. Vaak was ik op het allerlaatste moment nog druk bezig met het stencilapparaat. Na behandeling van de stencils en het boek kregen de leerlingen een literaturopdracht en moesten daarvoor een boekenlijst aanleggen. Leerlingen lazen dan bijvoorbeeld werken over het humanisme, de reformatie, of de renaissance al naar gelang hun interesse. Voor iedere leerling werd er vervolgens een proefwerk op maat gemaakt.

Dat was heel erg leuk werk! Als de lijsten met boeken werden ingeleverd was ik vaak de hele vakantie aan

het inlezen. Voor docent en leerling was dit zeer verrijkend. Aan deze tijd denk ik met veel plezier terug.

De komst van een landelijk examen was heel spannend. Als sectie hadden we het idee dat onze eigen proefwerken aanmerkelijk beter waren. In het begin waren de cijfers die de leerlingen op het centraal examen haalden inderdaad veel hoger dan de eigen schoolonderzoeken.

Met de invoering van de basisvorming waren we op zich heel blij. Voor die tijd werd *Sprekend Verleden* gebruikt maar waren te veel met de tekst bezig en kwamen te weinig aan de bronnen toe. Het was een prachtig boek maar we bereikten er de leerlingen niet meer mee. *Sporen* was veel gemakkelijker daar hoefde je niets meer uit te leggen en de cijfers sprongen omhoog. Maar na enkele jaren bleek dat de leerlingen de hoofdlijnen niet goed zagen. Het doel om leerlingen te leren nadenken werd niet meer gehaald. Tegenwoordig zijn we content met de methode *Bronnen*. Leerlingen krijgen behoorlijk wat basiskennis aangereikt, moeten zaken echt leren

en het is toch leerlingvriendelijk opgezet.

Leerlingen

Sancta was als voormalig meisjeslyceum, een echte meidenschool, maar vanaf 1968 werd de school ook opengesteld voor jongens. Het mannelijke geslacht drong langzaam binnen en de laatste jaren zijn er zelfs meer jongens dan meisjes. Eind jaren zeventig telde Sancta zo'n 1000 leerlingen en was er ook een dependance in Schalkwijk. In de jaren tachtig kregen we last van de 'pilknik' en duikelden we van acht naar vier brugklassen.

Leerlingen hadden in die tijd geen rugzak maar een pukkel en reden niet op een scooter maar een Puch. In de pauze konden de bovenbouwers naar het

DE JAREN '80

schoolcafé, waar echter geen alcohol mocht worden geschonken. Het café was een lege fietsenstalling waar ook wel eens een feest werd gegeven. Dat hok was echter niet schoon te houden en werd op termijn gesloten.

In de jaren tachtig hadden we vooral veel 'bollenkinderen' in de klas. Ze kwamen uit De Zilk of Hillegom. Er waren toen geen allochtone leerlingen en de groepen bestonden uit zo'n 25 tot 30 leerlingen. Er was een vast lokaal, nog geen video maar er waren wel dia's en een scherm.

Het was in die tijd ondenkbaar dat er kauwgom kauwende ouders op een ouderavond verschenen en zich alleen maar voorstelden met hun voornaam.

Met de derde klassen gingen we altijd naar de Tweede Kamer en naar de Ridderzaal. Daar denk ik met veel plezier aan terug. Er waren ook gezamenlijke werkweken waarbij we vooral algemeen vormend bezig waren. De werkweek vond plaats in een jeugherberg in Noord-

lopen jaar bleek mij dat de kennis over geloof en bijbel nog weer minder was dan ik had verwacht. Het was nog erger dan ik al dacht. Indertijd wisten ze nog wel wat de stenen tafelen inhielden en kenden ze het verschil tussen het oude en het nieuwe testament.

Docenten

Als docent dronk je 's ochtends voor school koffie in de keuken van de kantine en in de jaren tachtig heette de medewerkerskamer nog gewoon docentenkamer.

De docenten in die tijd waren netter dan nu. Van de invloed van de jaren zestig was weinig te merken. Een paar docenten hadden lange haren maar het grootste

'De proefwerken werden meestal gedicteerd: zo'n vijf à zes vragen.'

wijkerhout en daar werden dan sprekers uitgenodigd, bijvoorbeeld een moeder van een leerling die in de gemeenteraad zat of een aalmoezenier van een gevangenis. Geld om de sprekers te betalen was er natuurlijk niet. In de eerste helft van de herfstvakantie kwam groep-A en in de tweede helft van de vakantie groep-B. Op zondag gingen we dan weer naar huis. Tegenwoordig is het ondenkbaar om iets in de vakantie te organiseren. Op den duur lukte het helaas niet meer om de leerlingen te motiveren voor dit type 'werkweken'. Vanaf begin jaren tachtig werden toen kennismakingsdagen in de Ardennen georganiseerd om het groepsproces te bevorderen. Dat was dringend nodig omdat er veel instromers waren van de mavo naar de havo. We hebben wel eens een jaar gehad met 100 mavo-instromers. De doorstroom van havo naar vwo was ook behoorlijk.

Geloof

Lyceum Sancta Maria is in 1931 als meisjeslyceum opgericht door de zusters Franciscanessen van Heythuysen. De zusters hebben zich in 1954 teruggetrokken en tegenwoordig heeft het lyceum een havo, een vwo en een klein gymnasium.

De secularisatie begon al in de jaren zestig en zette vlot door. In de jaren tachtig waren de leerlingen, die weinig kennis hadden van geloofszaken, voor het eerst in de meerderheid. Maar bij de Rome-reis van het afge-

deelte droeg een pak. Het was wel de tijd van veel mannelijke docenten en veel juffrouwen en weinig mevrouwen. Er waren geen getrouwde vrouwen docent. Ongetrouwde vrouwen werden consequent juffrouw genoemd. De feminisering en de versnippering van deeltijdbanen in het onderwijs van nu bestond nog niet. Iedereen had een fulltime baan. En er werd heel veel minder vergaderd dan tegenwoordig.

De invoering van de Tweede Fase heb ik altijd beschouwd als een grote verkapt bezuinigingsoperatie. Van vier uur op de havo en drie uur op het vwo gingen we naar twee uur. De verschraving bij de invoering van de basisvorming van drie naar twee uur in de onderbouw was nog veel kwalijker. Leerlingen die geen geschiedenis in de bovenbouw kiezen ontberen zo een redelijke basiskennis van het vak.

Vroeger was het op school minder 'stressig'. Door de huidige wisselende roosters, de verschillende profielen van de leerlingen en bijvoorbeeld al die kleine deelvakken die tot voor kort gevolgd konden worden was het hectisch. De herziene tweede fase geeft al wat meer rust. Iets anders is dat je in de jaren tachtig alleen in het laatste jaar examen deed. Nu ben je al in de vierde klas met examenonderdelen bezig. Die rust van vroeger kan dus niet meer terugkomen.

